

HONKAJOKI

Makera-hanke 402/03.01.02/2019

1.4.2020 - 31.12.2023

Lypsylehmien kuolemaan johtavat syyt ja riskitekijät (Lykky-hanke)

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

www.helsinki.fi/yliopisto

1

Lypsylehmien kuolemaan johtavat syyt ja niiden riskitekijät "LYKKY"

Tausta, tavoitteet ja toteutus

Lypsylehmien tilakuolleisuus on lisääntynyt maailmanlaajuisesti. Ennenaikaisesti tuotannosta poistuvat, tilalla kuolleet ja lopetetut eläimet heikentävät maidontuotannon kannattavuutta ja ovat indikaattori heikentyneestä terveydestä ja hyvinvoinnista. **Suomalaisten lypsylehmien kuolinsyistä ja kuolleisuuden muutoksista ja yhteydestä karjatason tekijöihin ei ole kattavaa tietoa. Tiedon puute vaikeuttaa ongelmiin puuttumista ja riskien hallintaa.**

Hankkeen **tavoitteena** oli selvittää syitä suomalaisten lypsylehmien tilakuolemiin ja niihin liittyviä riskitekijöitä.

Ensimmäisessä osatyössä selvitettiin ruumiinavaus-tutkimuksin lypsylehmien kuolinsyitä, niihin johtavia sairauksia ja taudinaiheuttajia. **Toisessa osatyössä** kuvattiin tuotosseuranta-aineistoa käyttäen muutoksia lehmäkuolleisuudessa vuosina 2011-2020 ja selvitettiin lehmäkuolleisuuden riskitekijöitä.

2

Lypsylehmiä kuolemaan johtavat syyt ja niiden riskitekijät "LYKKY"

Keskeiset tulokset

Itsestään kuolleille ja akuuttien oireiden vuoksi lopetetuille lypsylehmille tehdyissä raadonauksissa peruskuolinsyiksi todettiin monia yleisesti esiintyviä sairauksia, kuten utaretulehdus, ruoansulatuskanavan sairaudet, poikimiseen liittyvät ongelmat ja liikuntaelinsairaudet. Tutkimuksessa ei havaittu viitteitä tuntemattomista taudeista eikä sairauksista, joista Suomelle on myönnetty tautivapaus.

Noin 1/3 kuolemista tapahtui ensimmäisen 5 päivän aikana poikimisesta, 47% ensimmäisen kuukauden aikana. Kuoleman taustalla olevat syyt erosivat poikimakertojen välillä ja lypsykauden eri vaiheissa.

Tuottajien käsitys kuolinsyistä oli raadonaukseen perustuvan diagnoosin kanssa yhtenevä vain 43 % tapauksista. Raadonavaus todettiin tehokkaaksi tavaksi selvittää syyt lypsylehmiä tilakuolemille, sillä kuolinsyitä saatiin asetettua 97% tutkituista lehmissä.

Lehmiä tilakuolleisuuden lisääntyminen vuosina 2011-2020 oli yhteydessä karjakoon ja Holstein-lehmiä osuuden kasvuun karjoissa, ja oli suurinta automaattilypsyä käyttävissä pihattonavetoissa. Ulkoilu- ja laidunnusmahdollisuus oli yhteydessä vähentyneeseen tilakuolleisuuteen.

3

Lypsylehmiä kuolemaan johtavat syyt ja niiden riskitekijät "LYKKY"

Toimintasuositukset

Sairauksien ennaltaehkäisyyn ja aikaiseen tunnistamiseen ja hoitoon on tärkeää panostaa kuolleisuuden vähentämiseksi. Tässä korostuu ennen kaikkea ummossa olevien ja vastapoikineiden lehmiä hoito ja hyvät pito-olosuhteet, koska kuolleisuus on suurinta heti lypsykauden alussa. Lehmiä hoidossa tulee entistä paremmin huomioida myös lehmärotujen olosuhteille asettamat vaatimukset.

Raadonavaustutkimukset ovat tarpeellisia kuolinsyiden selvittämisessä niin kansallisen tautitilanteen seuraamisessa kuin yksittäisten tilaongelmien ratkaisussa.

Tuloksia hyödynnetään maidontuottajien, neuvojen, eläinlääkäreiden sekä muiden alan ammattilaisten koulutuksessa.

4